Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. ЧИСЛО 136. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПОНЕДІЛОК, 13-го ЧЕРВНЯ 1921. VOL. XXIX. No. 136. JERSEY CITY, N. J., MONDAY, JUNE 13, 1921. THREE CENTS

ЗВАЛЮЮТЬ ВИНУ НА КОРАБЕЛЬНІ ЛІНІЇ

КОМІШЕНЕР ІМІҐРАЦІЇ КАЖЕ, ЩО СЕ ВОНИ ВИНУВАТІ ЗА НАДМІР ІМІҐРАНТІВ.

ВАШИНҐТОН, 10. червня. — Комішенер іміґрації Гасбенд та його заступник Ґенінґ заявили згідно перед іміґраційним комітетом палати послів, що за великий наплив іміґрантів до Злучених Держав в перший місяць по впровадженню в життє іміґраційного закона винуваті передовсім корабельні предприємства, які ладували кораблі пасажирами без огляду на закон.

Комішенер іміґрації заявив, що уже тепер находиться в Злучених Державах або на морю в дорозі сюди понад 10 тисяч іміґрантів, які не будуть могти дістатися до Америки через закон. Шість держав уже перевисшило свої квоти; є ними: Італія, Альбанія, Польща, Румунія, Портуґалія і Юґославія. Більша часть сих іміґрантів находиться на кораблях, які плинуть з Чехословаччини, Польщі і Румунії.

Іміґраційні урядники закидували, що корабельні предприємства свідомо, отверто і навмисно набирали більше іміґрантів, як позваляє закон, хоч вони добре знали подробичні постанови іміґраційного закона. На їх думку, корабельні предприємства повинні бути покарані в той спосіб, щоби закон про іміґрацію не зміняти, а кождій компанії приказати відвезти назад до Европи надвишку іміґрантів, нею привезену.

ДЕРЖАВИ ДИВЛЯТЬСЯ ПРИХИЛЬНО НА ПРОБИ ЗМЕНЧИТИ ЗБРОЄННЯ НА ВОДІ.

ВАШИНҐТОН, 10. червня. — Американське правительство мало неформально і неурядово підійти до ріжних урядів, випитуючися о опінію щодо зменчення зброєнь на воді. Хоча уряд нічого не каже про вислід сих переговорів, мимо сього ходять чутки, що уряд дістав зовсім вдоволяючі відповіди. Однак правдоподібно треба буде довшого часу на те, щоби скликати таку конференцію в справі розброєння.

ПАЛАТА ПОСЛІВ НЕ ХОЧЕ ПРИСПІШИТИ ЗАОСТРЕНЬ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА.

ВАШИНҐТОН, 10. червня. — Конґресмен Волстед та другі провідники прогибіційного руху просили палату послів, щоби вона приспішила внесені ними закони, які мають завести ще дальші обмеження на вживанне алькоголічних напитків. Сі закони мають обмежити вживанне пива на лікарство, обмежити видаванне пермитів (дозволів) на продаж алькоголічних напитків, урегулювати вживанне всіх горячих напитків на ліки, і тим подібне. Проти постанови щодо пива всяка опозиція (супротивленнє) упала, але щодо других постанов будуть мусіли віддати прихильники прогибіції уступити.

ХЕМІЧНИЙ ПРОМИСЛ ТА ПРОГИБІЦІЙНИЙ ЗАКОН.

НЮ ЙОРК, 10. червня. — Тут відбувається зїзд Американського Хемічного Товариства. Аранжери зїзду виставили на ньому спис родів вживання алькоголю. З нього виходить, що алькоголь має велике примінення в промислі. Не рахуючи вживання алькоголю до виробу горячих напитків, алькоголь має 3.000 ужитків в промислі. Хемічні фабрики та хеміки заявляють, що ціла прогибіційна ідея опирається на не розумінню сего факту. Прогибіційний закон має бути великим ударом для американського хемічного промислу.

ПУЕБЛО ВИСИЛАЄ ДЕЛЕҐАЦІЮ ДО ВАШИНҐТОНУ.

ПУЕБЛО, 10. червня. — Місто Пуебло вишле до Вашинґтону делеґацію, яка відвідає президента Гардінґа, секретаря (міністра) Фола і конґресменів та сенаторів зі стейту Колорадо. Вони будуть домагатися не побільшення запомоги для потерпівших від повени, але відповідних кроків зі сторони, щоби належене загрожених подібними повенями околиць було звідомлене наперед про наближенне подібних нещасть.

Урядники міністерства рільництва обчисляють шкоду, зроблену повеню на фармах, на яких 6 міліонів долярів. Повінь залляла була понад 50.000 акрів управленої і штучно наводненої землі.

В намулі найдено нині над рікою уступаючої уже ріки Аркензо тіла нових 6 потопельників; се були 4 доровлі особи та 2 дітий. До якогось Джана Кейпса прийшла вістка, що до одного погребового заведення доставлено тіло, котре може бути його дитини. Він пішов до погребника, і розпізнав там не лише тіло своєї дитини, але й ще тіла двох своїх доросних дочок.

Ще й тепер коло 3 тисячі осіб находиться без даху над головою. Їм покищо дають захист військові власти.

ПОДАЮТЬ ЧИСЛО ВІДОМИХ ПОТОПЛЕНИХ ОСІБ НА 93.

ДЕНВЕР, Колоредо, 10. червня. — Стейтові власти обчисляють, на основі неповних ще звідомлень з цілого стейту, що число відомих уже жертв виносить 93, а вартість знищеного маєтку до 20 міліонів долярів. Спис, виданий Червоним Хрестом, подає число жертв повени на 130; з того числа 8 осіб погибла в місцевости Мансанола, 4 в Ляс Ніімас, 11 в Ля Хунта, 4 в Стерлінґ, 2 в Денвер, а решта в Пуебло.

ЗАСУД РОБІТНОЧОГО ПРОВІДНИКА.

ШІКАҐО, 10. червня. — Суд засудив Едварда Ґрейвса, юного провідника, на вязницю від року до пять за участь в ції кидати бомби на фабрику, в котрій був страйк.

ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО У ПРАЗІ.

Дня 7. мая с. р. улаштувала „Укр. Акад. Громада" в Празі святочний концерт в 60-ті роковини смерти Тараса Шевченка в Сметановій салі „Обецного Дому" при гостиннім виступі оперового співака в Штокгольмі і Кольонії н. Р. Модеста Менцінського, молодої піаністки-віртуозки Любки Колессівної та Шакової фільгармонії під особистою управою В. Шака. Кінцеву точку програми „Завіщання" в супроводі оркестри виконав мішаний хор укр. табору в Нім. Яблоннім.

СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ.

З ініціятиви інвалідів, приміщених в Домі українських інвалідів у Львові, при вул. Софії ч. 25, відбулося дня 12. мая інформативне засідання при участи представників майже всіх українських інституцій у Львові. Присутніми були: проф. д-р Студинський, гром. Малицька, гр. Желехівський, д-р Музика — куратор Дому інвалідів, д-р Охримович, . гром. Чиж, дир. Саїк, Лукавецький, д-р В. Бачинський, гром. Целевич, заступник нашої партії Квасниця і инші.

Засідання відкрив інвалід старшина Войтович, а реферат про положення українських інвалідів виголосив старшина інвалід Голинський. Промовляв теж інвалід Конюх.

В дискусії забирали голос майже всі учасники засідання. Підчеркнено прикре положення українських інвалідів, брак заінтересування серед ширшого загалу нашої суспільности та намічено пляни якби поправити се положення. Коли досі долею українських інвалідів занималася тільки Самаританська Секція У. Г. К. у Львові, яка уладила дім для інвалідів і примістила там покищо 14 інвалідів, сама суспільність мало присвячувала уваги тій справі. Одначе положення кількох тисяч нещасних якими чужа влада не інтересується, а навіть постноює, вимагає пляновоі акції і зусиль цілого громадянства, щоби тим нещасним дати поміч на яку вони своїми невиліччими ранами заслужили.

Конкретною стороною сего засідання була постанова, щоби інваліди, як заінтересовані в тій справі, взяли ініціятиву в свої руки і заснували при У. Г. К. у Львові окрему секцію, а далі, щоби в найблисшому часі скликати ширшу анкету, зложену з представників громадянства і інвалідів і та тій анкеті цілу акцію поставити на реальний ґрунт.

Пізно вечером скінчилося засіданне, яке є першим того роду і треба сподіватися, що порушені на ньому думки не лишаться пустою балачкою, тільки будуть почином так корисної і негайної акції, якою є поміч українським інвалідам.

НЕБЕЗПЕЧНІ НАБОЇ.

В селі Оришеві (Волинь) бавилися пастухи на пасовиску ґранатом, котрий нагло вибух і убив на місци пятьох хлопців. Крім того двох хлопців тяжко ранило і їх привезено до львівського шпиталю. — В Городищах сотнарівських шрапнель відірвав 11-літному пастухові ліву долоню. — В Зелеві коло Львова найшов Івась Каспришин якийсь набій і разом з 18-літним Ґембусем пробував його розбити. Набій вибух і розірвав Ґембуса, так що він зараз помер, а Каспришина сильно поранив.

ДАР МИШУГИ НА УКРАЇНСЬКУ ПРОСВІТУ.

Українське Товариство Прихильників Освіти у Відні складає отсим свою горячу подяку артистови-співакови, проф. Олександрови Мишузі, за його дар в сумі 2,000 шведських корон (314.875 австрійських корон) на ціли української студіюючої молоді.

Жертва ся тим цінніша, що шановний фундатор, який все своє життє підпомагав обильно наші культурно-освітні інституції, зложив її на старости літ з удїлювання лекцій співу, чим дав великий примір любови і праці для нашої святої справи і заохоту для всіх тих, що живуть може в красших обставинах, а не почувають обовязку зложити хоч маленьку частину своїх доходів на науку нашої молоди, яка в такім великім числі опинилась тепер за кордоном.

Українське Товариство Прихильників Освіти у Відні, оцінюючи великі заслуги фундатора, а зокрема тяжкі умови, в яких остання жертва зібрана, рішило на своїм засіданню, з 25. квітня с. р., утворити з неї окремий фонд ім. Олександра Мишуги.

Др. С. Дністрянський, голова; **С. Буженко**, секретор.

ПОЛЬСЬКІ ЗЛОДІЙСТВА.

З Варшави приїхали до Львова делеґати міністерства апровізації, щоби ратувати арештованих в справі „Пузаппу" („польскі уржонд закупна поживи") і були на авдієнції у прокуратора Свободи. З нагоди того польська преса зазначує, що міністерство апровізації не мати-ме ніякого впливу на львівський суд, який не буде вязатися варшавськими післанцями, звязаними привагними інтересами з родинами арештованих. В Перемишлі арештовано на приказ львівської прокураторії Ю. Родаковського і Г. Терецького і привезено їх до Львова. Арештованне тісно звязане з доставою черевиків для „Пузаппу". Львівська поліція від кількох днів шукала за старостою Світальським в справі надужиття в „Пузаппі". Мешканця Світальського стерегли агенти, а також само і його приятельки, що колись співала у віденських кабаретах. Співальський перед трома днями взяв пашпорт до Відня і виїхав до Варшави, де його й арештовано. Слідство в справі надужить в „Пузаппі" не обмежиться мабуть на Львові, але займе ширші круги, а передівсім Варшаву. Магазинер в складах „Пузаппу" у Варшаві, Ян Ртковський, видно побоючися слідства, задав собі рану ножем в околицю серця і находиться в важкому стані.

БОЛЬШЕВИКИ ВИДАЮТЬ РОСІЙСЬКИХ РОБІТНИКІВ В ЛАПИ ПОЛЯКІВ.

В місті Меріден, в Новій Анґлії, відбулося дня 29. мая с. р. масове віче російських робітників.

Віче винесло одноголосно резолюцію, в котрій протестується проти замкнення большевиками російських границь перед російськими робітниками. Одна в резолюції закидує большевицькому правительству, що воно не впустило до Росії 8 робітників, на котрих донесено, що вони анархісти, місто сього большевицьке правительство виправило сих 8 робітників до Данціґа, де вони попали в польські руки.

З ЯПОНІЇ ДОНОСЯТЬ ПРО ПОВСТАННЯ НА СИБІРІ.

ТОКІО, столиця Японія, 10. червня. — Сюди наспіли вісти з Сибірі, які доносять, що проти-большевики заняли богато осередків здовж сибірської залізниці.

Вибухли проти-большевицькі повстання в Уральських горах.

ФОШ ВИБИРАЄТЬСЯ ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 10. червня. — Французький маршал Фош вибирається в гостину до Америки. Він виїде з Франції 20. жовтня с. р., а прибуде сюди 31. жовтня с. р.

В Америці буде він цілий місяць. Хоче відвідати Вашингтон, Ню Йорк і Сан Францішко.

В часі його неприсутности у Франції заступати-ме його в аліянтській військовій комісії ґенерал Вейґанд.

РУМУНІЯ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

„Курієр Львовскі" подає головні постанови польсько-румунського договору, яких досі не оголошено з причини істнуючої між польським і румунським урядами умови, що сей договір не може бути поданий до публичного відома перед ратифікацією ризького миру.

Договір є військовою умовою Польщі з Румунією. Обі сторони запевнюють собі військову поміч на випадок ворожого наступу на їх східні границі. **Сучасним східним кордоном Польщі вважається лінія установлена риським договором.** Умова заключена на 5 літ і може бути вимовлена по 2 роках з 6-мічним попередженнєм. Ніодна, ні друга сторона не може заключити умови з третьою державою без відома другої сторони. Договір має бути зареєстрований в Раді Ліги Народів.

Договір намічує заключенне окремих торговельних і господарських умов, а теж порозуміння щодо справлення кордонів з метою привернення залізничого получення між Городенкою і Заліщиками з одного боку, та Буковиною з Мармарош-Сиготом з другого боку.

„ПОПУЛЯРНІСТЬ" ПЕТЛЮРИ.

Недавно прибув до Тарнова з Уманського повіту полковник української армії п. А. який розповідає, що в тих місцевостях, де йому приходилось тепер переходити, себ-то в повітах Уманському і Липовецькому, — дуже непохлебно згадувати в балачках про Петлюру. Настрій до його особи незвичайно ворожий.

Полк. А. оповідає, що повстанці в тих повітах дуже шкодять большевикам, одначе що сили їх малі, зброї мало, плянових організацій не помічається. Кожде село „повстає" тоді, коли большевики приходять реквірувати харчові продукти. Анархія охопила широкі терени. Земля пустує необроблена.

ПОВСТАНЧІ ВІДОЗВИ НА ПОДІЛЛЮ.

Головний повстанчий комітет на Поділлю і Волині випустив ряд повстанчих відозв до населення України. Сі відозви були розклеєні по усіх містах та по богатьох селах, а навіть в самім Подільськім Каменці, де працює головний вішаючий комітет російських большевиків на всезахідне пограниче.

СЕСІЯ АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ ВІДЛОЖЕНА ДО ЛИПНЯ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 10. червня. — В тутешних дипльоматичних кругах одержано відомости з Европи, що сесію аліянтської Найвисшої Ради відложено до липня.

Сесія має бути таки в Бульонь, у Франції. Будуть там премієри аліянтських держав Ллойд Джордж, Бріян і Джолітті. Як не зайде зміна, то Америку заступати-ме амбасадор полковник Джордж Гарві.

АНҐЛІЙЦІ І ІТАЛІЙЦІ ПОСИЛАЮТЬ НОВІ ВІЙСКА НА ГОРІШНІЙ ШЛЕСК.

ПАРИЖ, 10. червня. — На Горішній Шлеск виїхало нині 2.000 італійського війска на поміч сим італійським силам, що вже є на Шлеску. Є між ними відділ циклістів і гірська артилєрія. Вони виїхали 10 поїздами.

Британські війска також далі напливають на Горішній Шлеск. Є між ними кіннота, піхота й артилєрія. На плоских вагонах везуть тенки разом із залогами.

Британці мати-муть 10.000 війска в плєбісцитовій области. Британський ґенерал має обняти головну команду всіх війск на Горішньому Шлеску.

АЛІЯНТИ УСУВАЮТЬ ЗОРУЖЕНИХ НІМЦІВ І ПОЛЯКІВ ГОРІШНЬОГО ШЛЕСКА.

ЛОНДОН, 10. червня. — Міжаліянтська комісія наказала зоруженим Німцям на Горішньому Шлеску уступитись на захід від ріки Одри, а Полякам до границі між Рибніком і Ротібором.

Се перший крок до привернення спокою на Шлеску. Далі Німці і Поляки дістануть наказ уступити дальше в противних напрямах, поки не очистять цілої плебісцитової території Горішнього Шлеска. Британський полк обсадив учера зелізничу стацію Воссовска, прогнавши Поляків на полудне.

ПРОГРАМА БУДОВИ ФРАНЦУСЬКИХ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

ПАРИЖ, 10. червня. — Французька палата послів сьогодня вечером приняла програму фльоти, яку предложив учера Поль Деніз, референт фльотової комісії, 468 голосами против 128.

В програмі назначено будову 6 легких кружляків, 12 торпедовців, 12 контр-торпедовців і 36 підморських лодок. Ціна всіх тих суден має виносити около $1\frac{1}{2}$ біліона франків.

ЗАХОДИ ДЛЯ СКІНЧЕННЯ МАЙНЕРСЬКОГО СТРАЙКУ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН, 10. червня. — Нині пополудни делеґати анґлійських майнерів згодились віддати предложення властителів копалень під голосовання всім членам федерації майнерських юній. Голосованне буде в середу.

Сподіваються, що через се голосованне страйк скінчиться протягом кількох днів. По скінченню страйку оживиться промисловий рух.

Нові услівя, які власники копалень предкладають, признають майнерам лише підвишку платні о 20% понад платню передвоєнну.

РАДЕК КАЖЕ, ЩО ВІН ДОВІДАВСЯ, ЩО ТРОЦЬКИЙ ПРИЙШОВ ДО ПЕРЕКОНАННЯ, ЩО ТЕПЕР РЕВОЛЮЦІЙНИЙ РУХ Є СИЛЬНІЙШИЙ.

РИГА, столиця Латвії, 10. червня. — Кароль Радек (німецький комуніст Жид) сказав на зїзді Російської Комуністичної Партії, що він має надію, що в будуче провід у світовій революції перейметь від Москалів німецькі комуністи.

Далі він заявив, що годиться з Леніном, що Росія тимчасом мусить старатись о поміч капіталістів. Вкінці сказав, що він довідався, що Троцький і другі визначні комуністи студіювали пильно питанне революції і прийшли до переконання, що революційний рух тепер сильніший ніж давнійше.

АҐІТАЦІЯ ЗА ЛІҐОЮ НАРОДІВ.

ЛОНДОН, 10. червня. — Бувший грецький премієр Елевтеріос Венізелос, згодився пристати до малого комітету, до якого імовірно належати-муть лорд Роберт Сесил, Рене Вівіяні, подорожник Фрітйоф Нансен, і Франческо Руфіні, яких запросив Союз Товариств Ліґи Народів для поїздки по чужих краях аґітувати за Ліґою Народів.

В СТОЛИЦІ ІРЛЯНДІЇ МАЄ БУТИ ЗАВЕДЕНИЙ ВИЇМКОВИЙ СТАН

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 10. червня. — В останніх днях було богато перепалок і боїв на передмістях Даблина. Тутешні бизнесмени сподіваються, що небаром буде проголошений воєнний стан в Даблині, щоби здавити заворушення і борні.

Військові власти видали наказ, що в Даблині й околиці не вільно буде їздити біціклями.

Також повідомлено мешканців на улиці Дейм і сусідних, недалеко даблинської кріпости, що хто вилізе на дах без окремого дозволу, то буде на місці розстріляний.

ПРОТИ-БОЛЬШЕВИКИ У ВЛАДИВОСТОЦІ НЕ ПРИЗНАЮТЬ СЕМЕНОВА.

ВЛАДИВОСТОК, Сибір, 9. червня. — Нове проти-большевицьке правительство, яке проголосилось у Владивостоці, видало заяву, в якій каже, що ґенерал Семенов не має у нього жадного урядового становища, та що не є командантом військ того правительства.

Се нове правительство має всего 13.000 війска, а соціялістичне правительство Далеко-східної Республіки, яке уступило до Чіти, має 36.000 війска.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

БОЛЬШЕВИЗМ НА РОЗДОРОЖУ.

Коли появилися телеграфом перші вістки про різку зміну фронту московських большевиків, богато віднеслося до сих вісток з недовірєм. Не згадуючи платних і неплатних большевицьких агентів, які вже уважають своїм обовязком перечити усему, що компромітує даючих гроші і орієнтацію, і які зараз проголосили сі вістки за буржуазну видумку, богато чесних людий, які з чесною безсторонностю вижидають справдження всякої вістки з Росії, вагалося, чи приняти сі вістки за правдиві. Вони не припускали, щоби большевицькі лідери могли заперечити усему, що самі голосили, за що вони других в тюрму садили, розстрілювали і вішали.

Аж прийшли большевицькі газети з Росії, всякі „Ізвестія", „Нові Пути", „Нові Міри" і тим подібні большевицькі „Правди". Вони розкрили, що буржуазні телеграфи говорили правду, а всякі комуністичні агенти говорили неправду. Большевицькі газети розкрили ще більший заворот в большевицькій політиці, як подавали „буржуазні" телеграфи.

Принесли большевицькі газети не лише факти, не лише докази на відворот большевиків, але й пояснення сього відвороту з уст самих большевицьких лідерів.

Показалося, що московський большевизм станув на роздорожу: або поведуть большевики далі свою політику після большевицьких засад і зруйнують Росію і втратять остаточно всяку власть, або закинуть большевицькі засади, завернуть з дороги большевизму на дорогу проклятого давнійше капіталізму, та попробують вратувати підорвану большевизмом Росію, та підреперувати надірвану повагу большевицького уряду.

Будучи московськими патріотами, большевики рішили не підривати до решти Московщини і ратувати її хоч коштом своїх засад. Як падкі на власть люди, вони воліли пожертвувати своїми засадами ніж пожертвувати себе для засад.

Пішов новий курс. Всею силою пари назад до капіталізму: Пішли декрети про живність, про нову земельну політику, про торговлю, про кооперації. Пішли нові декрети про робітничу політику, нові декрети про промислові концесії. Пішли старі засади, давні кличі, святі огненні слова боєвого большевизму межи грати, на сміттє. Викинули освячені кровю прапори у сутич.

Великою ціною думають вратувати Росію, і вратувати большевиків при власти. І покищо вони лишились при правительстві. Сидять на троні з бангетів большевики, як сиділи давнійше, але сидять уже большевики без большевизму.

СКАНДАЛ З ІМІГРАЦІЙНИМ ЗАКОНОМ.

Як в новім конгресі внесено іміграційний закон, прихильники обмеженої іміграції стали його адвертайзмувати, що се перший крок до модерного іміграційного законодавства в Злучених Державах. Мовляли, що ним починається система „перебираної іміграції та наукового розділу" приїзджаючих імігрантів.

Ухвалили закон, і закон увійшов у життє. І ще тижня не минуло від його введення в життє, а вже показалося, що ті великі законодателі, що величалися заведеннєм нової системи іміграції та науковим розділом, завели закон, якиї інакше не можна назвати лише одним великим скандалом.

Коротке практичне приміненнє закона показало його непрактичність та короткозорість американських законодателів. Постановлено було в законі не лише, кілько нових імігрантів з кождої держави має право приїхати до Злучених Держав, але також, кілько їх має приїхати на кождий місяць. Було сказано, що на цілий рік не може приїхати більше, як 3 процент того числа, що тут уже було після переписи з 1910. року; кромі сього було постановлено, що ні в однім місяці в році число імігрантів не може виносити більше, як 20 процент (то є одна пята) того числа, яке дозволене для даної групи імігрантів на цілий рік.

Такий був той „науковий", наіжений рахунками закон. Прийшла дійсність та рознесла всі „наукові" калькуляції як вітер розносить мраку. В хвилі, коли в Америці входив в життє закон, постановляючий з рахунковою докладностю, кілько імігрантів має приїхати з кождого краю в році, а кілько в місяцю, на мори уже плили пасажири, перевисшаючі своїм числом місячну квоту, призначену для них. Вдарило як грім. Виникло питаннє що зробити з надвижкою: відсилати їх назад? В такім случаю відошлеться людий, яких зараз за кільканьцять днів можнаби приняти з отвертими руками? Зреештою, з тих людий, що приїзджають на однім кораблі, котрих уважати за прибувших скорше, а котрих за прибувших пізнійше? Коли уже сі питання рішиться сяк чи так, і коли скажеться відослати певне число людий назад до порту, з котрого вони виїхали, тоді виринає питаннє, хто заплатить за їх переїзд назад. Чи пасажири, котрі в добрій вірі спустилися на краще знаннє обставин зі сторони перевозової компанії? чи може корабельна компанія, котра мала кошти перевозу?

Се лише перші трудности нового закона. Але вони уже вистарчають, щоби показати американським законодателям, що вони зробили, як то кажуть, „бам джаб". Переконані наочно законодателі шукають чим скорше заради. Ті самі, що пропонували закони, ті самі пропонують його зміну. Американський конгрес робить вражінне большевицького зїзду: найскрайнійші прихильники своїх власних проектів, які передше готові були розстріляти противників за найщирійшу поправку, тепер самі лають свою рідну дитину.

Самий предсідатель іміграційного комітету в палаті послів, конгресмен Джансон, один з авторів хибно народженого іміграційного закона, вносить поправку до нього: радить скасувати постанову, обмежуючу число імігрантів, які мають приїхати сюди на місяць: Кождий край має мати право висилати свою річну порцію імігрантів хочби навіть в першім місяці. Вишле, то се нікого не обходить, коли лише в році не вислав більше, як йому дозволено. Обмежуюча річне число норма має лишитися в повній обовязуючій силі.

Однак ніхто не може сказати, чи і сю річну норму не стріне така сама доля, що тепер стрінула місячну. Практичне життє може встругати і в тім зглядї жарт загорілим „науковим" законодателям.

АПЕТИТ І СПРОМОЖНІСТЬ.

Польська політика, заграничпа і внутрішна, є тепер під непереможним впливом вшехпольської ідеольогії. Воно дивно може на перший погляд, що партія, на яку в Польщі богато нарікається, з якою веде конкуренційну боротьбу правительственна тепер партія людовців з під знаку Вітоса за впливи на селі, може мати пішаючий вплив на політику держави. Одначе се факт. Можна його пояснити хиба тим, що ідеольогія вшехполяків взорована на ідеольогії аналогічних партій західної Европи, найбільше підлещувала пословицевій польській амбіції, і тим, що вшехпольська партія диспонує найбільш виробленим інтелігентським матеріялом (головно з Познанщини, отже з німецької школи).

Та коли націоналістичні партії західної Европи — продукт довшого розвитку матеріяльного і культурного даних націй, випливу розросту могутности даних націй і пошукування за способами збереження і поширення сеї могутности, ідеольогія вшехпольської партії — є сліпою копією, яка не стоїть у ніякій пропорції з фактичною силою молодої, щойно визвольної польської нації. Апетити більші від спроможности травлення. Сили молодої держави за слабі, щоби свою волю диктувати синедріонови старих, побідних держав антанти. Як довго Польща відігравала значну активну ролю в боротьбі зі Совітською Росією, як довго європейський трибунал не підходив до усталювання границь Польщі, перемальовувано в Польщі старе гасло месіянізтв з початку 19 віку на новий лад і вирішено, що завдання Польщі — боронити культуру Заходу перед східним „варварством". Щоби сю ролю Польща могла сповнити, мусіться для ідеї великої Польщі посвятити значні простори українських, білоруських та литовських земель, що більше: мусіться в користь Польщі вирішити західну границю Польщі. Антанта, якій Польща завдячує своє державне воскресення, мала би з вдячности провести ідею великої Польщі в життя. Очевидно на зовні ідеалістичний польський месіянізм має своєї різкі канти чисто матеріяльного характеру. Месіянізм сей на ділі є тільки звичайною політурою.

В дійсности Польща не має ніяких даних, щоби бути забором західної культури перед східним „варварством" і щоби бути східним бичем на Німців на випадок їх виступу проти антанти. Бо коли ходить о „заборо", то взагалі питання, чи воно потрібне.

Під східним варварством в Польщі розуміють большевизм. Таким чином мимохіть в основу великої Польщі вшехпольської ідеольогії ставлять істнування Совітської Росії. І зразу виходить дика суперечність: внутрі держави рекація во всю, на зовні ставка на большевизм.

Ще в свіжій памяти збентеження вшехпольської преси на перші вісти про кронштадське повстання.

Се обчислення пахне проходом над пропастю. Бож російський комунізм може або зростати або слабнути. І коли зростатиме, так риский мир для нього буде свистком паперу. А коли провалиться, так прийде нова Росія і мова про „передмурря" Европи буде анахронізмом. Бож західна Европа ще недавно не стидалася союзу з царською Европою, отже не повстидається й демократичної Росії. Тим більше, що ту ходить о величезні, богаті простори, до користування якими була достроєна господарка Західної Европи перед війною. Отже насувається питанне про становище західних держав до Польщі в разі упадку большевизму. Так само дуже непевна потреба польського бича на Німців.

Поминувши се, що понад 70 міліонового, високо розвиненого німецького народу не можна вічно держати під чоботом, в Англії, отже в рішаючій державі антанти, перемогла думка асекуруватися перед Німцями барієрою малих держав, отже там концепція великої Польщі непопулярна; а Франція з небольшевицькою Росією для гарних очей Польщі не стане ворогувати — се раз, помирившися конець кінців з Німеччиною, польського батога не буде потрібувати — се два, а потрете — коли й хотіла би форсувати ідею великої Польщі, не зможе протиставитися Англії, Італії та Америці.

Все-ж в Польщі впоювано й впоюється в публику імперіялістичні гасла й обовязок антанти проводити сі гасла в життє.

Між тим Польща була для антанти тільки пилкою, яку в даний момент відповідно використовувано.

Коли прийшло до здійснювання популяризованих вшехпольськими ідеольогами великопольських державних конечностий, вийшли на верх всі шви їхньої ідеольогії: Горішного Шлеску домагаються Поляки на основі етнографічного принципу, отже сей самий принцип відкидають, коли ходить о Східну Галичину, Волинь, Холм і т. д. В одному місці покликуються на етнографію, в другім на історію, культуру, в третім на економічний інтерес. Словом, як де вигіднійше. І над справою Шлеску польська політика вперше зупинилася з дотеперішними опікунами Польщі.

Досі Польща поробила собі сорогів зі своїх сусідів, тепер зеднує собі ворогів поміж великими опікунами.

А се тому, що великодержавні пляни будовано на основі не дійсности, а зачерпнутих з чужих жерел фантазій.

(„Укр. Вістник").

ОЛЯ ОМЕЛЯНКО.

МИ ВЕРНЕМО!

Ми вернемо знову в попелені села,
Слідами кривавих змагань ми прийдем
І рідних, що внуть у німій розпуці
Ми знову на волю з кайдан підіймем.

Ми вернемо знову вірлами з чужини,
До рідного краю ми вернемо знов
І знов понесем до степах широких
Виросчуть могили і поллється кров!

Ми вернемо знову і з новим завзяттєм
Станем розривати нове вже ярмо,
Хай ростуть могили, а з могил воскресне
Вона — незалежна Вкраїна вільна!

І тоді не будуть знущатись над нами
Ті, що на Вкраїну мов галич летять,
Ті, що її граблять, мордують і нищать,
В кайдани закути весь народ хотять.

Ми вернемо знову! Новими слідами,
З новим ми завзяттєм до бою підем
І Неньку Вкраїну в останнім змаганю
На волю з залізних кайдан підіймем!

Відень, 29. цвітня, 1921.

ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО В УЖГОРОДІ, СТОЛИЦІ УГОРСЬКОЇ УКРАЇНИ.

День 21. квітня лишиться незабутним для участників Шевченкового свята в Ужгороді. Гості, які прибули з Відня та Праги, з радостю заявили, що жаден зі столичних концертів не дорівнав ужгородському. Тут відчувалось загальне одушевлення, сердечну та щиру атмосферу, бачилось незвичайно старанне виконання точок концертової програми.

Ранком відбувся в салі місцевого городського театру концерт для руської шкільної молоді, селян і міщан, вечером при співучасти ширших кол ужгородського громадянства.

І тут на Підкарпаттю Шевченко здобуває собі своїми ідеалами та своїм простим щирим словом поволі щораз більше приклонників і своїм віщим духом обєднює наших призабутих віками братів з цілим українським народом. До останних років пригноблені впливами мадярської культури угорські русини ніколи не обходили Тарасового свята. Що йно минулого року виключно силами Галичан еміґрантів уладжено в Жжгороді перший концерт в честь поета. Цего року святковано вже його память з повним розумінням та гідністю, заходами та силами самих тутешних Русинів. Улаштовання свята занявся комітет, вибраний з рамени всіх місцевих руських організацій. В порівнанню з минулим роком є це для Підкарпаття один великий крок вперід, на який здобулися тутешні провідники в своїй невпинній праці над культурним розвоєм своєї краіни.

Старанням стрільців укр. ужгородської сотні саля була гарно прибрана смеречиною та синьо-жовтими лентами. Публика виповняла салю по береги. Ще ні одна дотеперішня театральна вистава не стягнула так богато гостей, як це Шевченкове свято. Між присутніми бачилось богато Чехів, урядників і військових, французьких старшин з тут. ген. штабу й богато-богато гостей з прочих міст та сіл Підкарпаття. Галерію заняв укр. війско-стрільці роб. відділів.

О год. 8. підноситься занавіса і з естради на тлі народних килимів видніє бюст Тараса, прибраний вінком цвітів та живодеревин. По боках стоять в національнім страю одягнені артистки „Руського Театру" і глибокою мовчанкою складають поклін тіням українського генія. Свято починається промовою проф. о. Желтвая, потім слідує відспіваний артистами „Заповіт", якого публика слухає з святочним настроєм стоючи.

Приходять точки програми, одна краща від другої. Крім театрального хору виступають з поодинокими продукціями і місцеві Українці: семінарист п. Куцин декламує „Посланіє Шафарику" а п-на Е. Бращайківна „Думи мої, думи мої". Настрої і почуття поета віддала декляматорка з повним зрозумінням змісту та переживань поетової душі а захоплена публика нагороджувала її довго своїми оплесками. Перший раз виступала на тім святі нова культурна організація на Підкарпаттю „Руський Національний Хор", що гуртує кругом себе кращі співацькі сили Ужгорода. Це організація основана на взір наших галицьких „Боянів" та „Нац. Хорів" на Вел. Україні, яка заважить колись немало в національним відродженню тутешньої інтеліґенції. Були ще й сольові продукції, як артистки п-ні Терпило-Цьокан і прочих а на закінчення відограла військова оркестра в супроводі хору Лисенка „Бють пороги", яке зробило на слухачів найкраще і найсильнійше вражіння. Присутні чужі гості не могли надивуватися красі, силі й пластиці укр. музичної творчости.

Продовженням Шевченкового свята була (24. квітня) недільна театр. вистава „Невольник" Кропивницького. Крім чудової при поодиноких артистів бачилось наші козацькі, історичні костюми та звичаї. Глядачам, необзнайомленим з нашою бувальщиною, подобався дуже третій акт, що змальовує веселе, бурлацьке життя козаків з їх свобідною неустрашимою вдачею. Сльози зворушення виднілись в очах глядачів, коли вони залишали салю. Всі були вдячні артистам за так гарний мильний вечір.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

Реорганізація влади на Україні.

Особи, які прибули з Поділля, оповідають, що зовні совітська влада на Україні реорганізована. Ревком та совіти переіменовано в повітові, волосні та сільські ради. Щож до персонального складу сих рад, то в сільських і волосних радах працює переважно місцевий карний елемент, а в повітових приїзжі комуністи, переважно Москалі.

Димісія ген. Павленка.

З Тарнова доносять, що теперішний військовий міністер У. Н. Р. і командуючий придніпрянською армією ген. Омелянович Павленко подався до димісії. Димісія принята. Наслідник ще не призначений.

Український банк у Варшаві.

У Варшаві закладається групою банкових і промислово торговельних діячів з України, які перебувають на еміграції, „Український торговельний Банк".

У НЕДІЛЮ.

А в неділю зійдуться сусіди
До Івана або до Панька—
Невесела розмовонька піде
Про біду, що гризе мужика.

—Як ся маєте, куме Стефане?
—Як ся має горох при дорозі!
Вся невидана погань, незнана,
Стала в хлопа на хатнім порозі.

Чи на засів ще стане евам зерна?
—Ви жартуєте? Взяли усе!
—Тай у мене... І хтож нам поверне
За всі кривди, знущання важке?

І розмовонька піде сумная
Про зеленщи, складки, реквірунок,
І друг-друга в тривозі питає:
Бійтесь Бога! Чи прийде ратунок?

І зворушаться кости струджені,
Щось мов блисне в погаслих хочах,
Щось заграє у крови шалене,
Щось пробудеться в хлопських [грудях...

А на дворі уже звечеріє,
Йдуть до дому сповола усі,
Кождий в серці ховає надію,
Що ще прийдуть свобідні дні...

Ігор.

(З львівської „Батьківщини").

ЖЕРТВИ ПОЛІТИКИ УРЯДУ УНР.

Голод урядовців.

Вістки про одержання урядовцями українських установ грошей за прослужений час і позаштатної платні через ліквідацію урядового апарату в Тарнові дали надію голодуючим урядовцям на зміну в скорому часі свого безвихідного матеріяльного становища. Але чутки покіль-що лишаються чутками і в жадні реальні форми не вплиивають. Варшава пришеї до цього часу не присилає, виплат утримання українською валютою не провадиться через побоювання повного обезцінення українських кредитових знаків. Урядовці, яким належить виплатити утримання за 4 прослужені місяці, з своїми сімями буквально голодують. Продавати вже нема чого—все спродано. Живуть люде одною надією: а може виплатять!... Урядовці опинилися в безвихідному колі: і кидати уряду не можна і жити нема за що. Голодівка викликала серіозні хороби серед людей. Гуманітарні установи, як Червоний Хрест, Блакитний Хрест, Спілка жінок Українок, Союз жінок і ин. істнують лише на папері і жадної помочі голодуючим не дають, самі потребуючи її. Стан людий у Тарнові — катастрофальний.

ДОПИСІ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Шікаґовське віче.

Як по інших місцевостях, так і тут в Шікаґо загальна українська робота була від довшого часу трохи в застою, але щирі українські громадяне зроміли, що спільні сили значать більше, чим робити одинцем, і тому така спільна робота знов набирає більшої ваги, чого доказом було віче, скликане дня 15. мая б. р. у Вікер Парк галі, 2040 Вест Норт Евеню. Віче те було уряджене заходом Окружного Комітету Українців і окружних січових сил міста Шікаґо в цїли запротестовання проти нелюдського обходження окупантів-Ляхів з українським населенням Східної Галичини, а також в цїли зібрання жертв на поміч вдовам та сиротам в ріднім краю і тим, котрих недоля змусила скитатися поза границями рідного краю.

Заки згадаємо про вислід віча, мусимо згадати, що відозви в справі того віча наробили досить гомону між ворогами, а також задали страху особливо Ляхам, яких є тут в Шікаґо до 300.000, бо в їх „Дзеннїку Народовім" з дня 10. мая подано статтю під заг. „Лайдацка одезва Украінцув пшеців Полякoм". Віче дало їм страху тим більше, що вони знали, для чого воно було уряджене. Читаючи те, вже наперед можна було знати, що на вічу будуть окрім рампампулів (большевиків) ще й щури-Ляхи, і тому власне не явилася учасників така скількість, якої можна було сподіватися, бо особливо мало було жінок, які, знаючи, що на вічах тепер нераз треба кулака або й крісла ужити, бояться іти з діточками, бо хоть наші все беруть верх, але жінкам се видається неприємним.

Та тут показалося, що Ляхи не прийшли, а прийшли Лейбові аґенти, наші таки — на жаль — ті гавкунці, що жиють фільозофіями Леніна і Троцького. Прийшли, щоб не допустити до перепровадження віча як слід, та щоб перешкодити у збірці жертв для голодних там за морем, бо — мовляв — „то пани крадуть". Правду сказати, то на чолі у них не написано, що вони за птахи, тай тому знайшлося їх на галі велике число, тим більше, що богато одиниць поробилося червоними рабами Мартенса і Лейби вже недавно, остатніми часами, і їх пущено на галю, яко давніх чесних Українців; а вони вже змінились на „московську грязь", бо дурна манія Троцького їх скоро запаморочила. Хотіли вони зробити нам трохи шкоди, але та шкода на них самих відбилась, бо, не хотівши услухати чесного, людського апелю щодо порядку, то послухали звізди та палки американського сторожа від порядку.

Тепер щодо порядку віча. Около години 3-тої пополудни, коли на галі було вже яких 1.500 присутних людий, предсідатель Всеукраїнського Окружного Комітету, п. Ів. Дацьків, котрий був вибраний до перепровадження віча, покликав двох секретарів, відтак представив в коротких словах ціль скликання віча і візвав всіх, як також музичне товариство „Ґорбан", до відспівання і відіграння „Вже воскресла Україна", а потім на першого бесідника покликав прибувшого недавно до Шікаґо о. К. Куриллу.

Сей бесідник, помимо незадоволення зі сторони червоних та малої метушні, яку вони викликали і яку придушено за помочию тутешних січовиків-козаків, висказав коротко а зрозуміло і ярко конечність згоди і злуки, а також дав до зрозуміння, що не на місци є незадоволення особисті щодо переконань тоді, коли тисячі наших родин гинуть з голоду і холоду там за морем. Далі взивав усіх до спільної праці для визволення нашої поневоленої Неньки України.

Слідуючим бесідником був п. М. Скеґар від імени кружка самообразовання. Він представив злидні українського студентства за границею і потребу несення їм помочи. Дальший бесідник, др. Іван Смук представив знову нужденне положення української справи під теперішну хвилю та апелював щиро до згоди і єдности. Тут знову слідувателям Леніна не подобалося дещо і зачали робити перешкоди, так як і попередним бесідникам. Показалося, що ті ґавкунці тільки на те прийшли, щоб віче розбити, і тому власне потреба змусила вистаратись о охорону міської поліції, бо то одинокий для них страх. Їх хоробрість тільки по жидівських божницях, а по публичних місцях вони труси; від одної палки їх 100 утікає. Розуміється, що коли на галі появилося кілька полісменів, то вони сіли тихо, а віче продовжалося після виробленої програми.

Забрав голос. тов. Коцовський та простими, але щирими словами завізвав присутних до згоди і братерства. На слідуючого бесідника покликано тов. Павла Новодворського, головного отамана Січової Орґанізації, а сей, знаний вже бесідник, дуже красно і грімко зясував боротьбу за волю України. Підчас його бесіди панував уже правдивий спокій, бо тов. Новодворський своїми щирими словами розбудив у всіх почуттє любови, згадуючи про наших предків, що тисячі їх погинули за нашу долю, і що час нам довершити діл, початих тими нашими предками-прадідами. Далі в своїй бесіді так потрафив дипльоматично обійти наших товаришів рампампулів, що вони навіть не розуміли, як то бесідник чеше їх проти шерсти, а ще й самі били в долоні. П. Новодворський бив їх розумними фактами та арґументами так, що мусіли певно в дусі признавати йому рацію, коли плескали, аж галя гуділа. Він дав також красну відповідь та подяку Ляхам за те, що заінтересувалися українським вічем, а вкінци щирими і теплими словами візвав присутних, аби зложили, хто що може, на поміч голодним нашим братам і сестрам там за морем, на рідній землі. Свою бесіду він закінчив отсими словами: „Проч Москалі і Ляхи з українських земель! Україна для Українців!"

Після того наступила збірка. Зібрано суму $237.53. Імена поодиноких жертводавців будуть оголошені слідуючим разом.

По збірці секретар М. Солтис прочитав резолюції протесту проти Ляхів-окупантів Сх. Галичини, а також телеґраму, яку вислано до найвисшої аліянтської ради. Резолюції і телеґраму приняли всі одноголосно. Тоді вже й большевики зрозуміли, що не було їм чого кричати, бо тут самі всі згодились на висланнє таких резолюцій і телеґрами. Резолюції і телеґраму подаємо понизше.

На слідуючого бесідника покликано тов. Стефана Мусійчука, головного писаря Січової Орґанізації. Тов. Мусійчук є щирий і чесний народний працьовник, а особливо над сили працює для розвою Січової Орґанізації. Він знаний вже Українцям на еміґрації, яко автор прекрасних віршів і патріотичних статтий, якими загріває серця народні і будить їх до діла живого, до життя вільного. На сім вічу тов. Мусійчук зложив доказ, що він є також знаменитим бесідником та потрафить заглянути в серця народні і своїми живими, щирими словами розбудити в народі любов до своєї великої, богатої Неньки України. Він взивав присутних не забувати за наші родини за морем, а також тут на еміґрації взятися щиро до діла живого, розумного, спільного, ціпко згуртуватися в одну велику українську родину та без ріжниць переконань численно вступати в ряди Січової Орґанізації, щоби довершити того діла, яке започаткували наші славні Запорожці і яке заповів нам наш Батько Т. Шевченко. Також згадав про хоробрих наших Січових Стрільців, а закінчив словами: „Україна потребує оборонної армії добровольців, а таку армію має становити не десять, не сто тисяч, але сорок мілїонів Українців, котрі мусять вибороти собі волю і незалежність!" Присутні виразили свою щиру подяку для тов. бесідника частими грімкими оплесками.

Віче закінчено відспіваннєм пісень „Вже воскресла" і других.

Виконавчі резолюції.

Віче взиває всіх Українців і Українок, замешкалих в Америці, щоб згуртувалися в цїли несення помочі своєму рідному краєви за морем, а то: помочі матеріяльної, моральної і політичної.

Віче взиває також всіх Українців і Українок, аби не забували, що тут на еміґрації істнує Січова Орґанізація, яка власне має на цїли поміч, переважно моральну. Памятайте, Українці і Українки, що Січ — се колишня одинока оборона України перед дикими азійськими ордами і перед самоволею ляцької рабівничої шляхти; а надто Січові Стрільці в часі світової війни — се одинока слава нашого українського народу і тому всі Українці й Українки, без ріжниці поглядів, не лишень повинні, але і **мусять** гуртуватися в Січах і нашу славу, сю давню славу січову-козацьку, розносити всюди, щоб нас кождий пізнав, бо та слава січова, то слава і воля нашої Неньки України!

Копія резолюції, висланої до президента Гардінґа і сенаторів.

Ми, Американці українського походження, замешкалі в Шікаґо, Іллінойс, зібрані на загальних зборах дня 15. мая 1921 р., виявляємо наші глибокі співчуття до своїх батьків, материй, братів і сестер, котрі мешкають в західній Україні або Східній Галичині і терплять невисказані переслідування під гнетом Ляхів яко окупантів.

В часі розпаду Австро-Угорщини і підчас російської революції Українці західної Буковини, західної України та Східної Галичини числом 4½ міліона, заявившись через своїх правно вибраних репрезентантів за злукою з рештою Великої України, утворили з українських добровольців спільний боєвий фронт для оборони своєї від віків замешкалої країни перед безправним і заборчим нападом ляцької армії. На виразне жаданнє і припорученнє представителів мирової конференції у Версалю 13. марта 1919 р. наступило завішеннє оружя межи армією Західної України і армією ляцькою.

Віроломний ляцький уряд, користаючи з одної сторони з завішення оружя, а з другої з відбуваючихся рівночасно боїв на другому фронті межи Українською Республикою а російськими совітами, покликав до Західної України „полководця" Галлера з 100.000-ною добре витресованою „бандою", а Галлер, не зважаючи на завішеннє оружя, віроломно нічним нападом розбиває армію добровольців Західної України, розуружує українських добровольців, а його військо в невисказаний і в нечуваний спосіб мститься над безборонними і невинними Українцями. В наслідок того десятки тисяч невинних горожан Українців замкнено до брудних тюрем, де вони ще й тепер мучаться. Не щадили навіть священиків і церков, ба навіть заборонено довіз санітарних річей і ліків. А все те зділали Ляхи без найменьшої правної підстави.

Твердженнє Ляхів, мовби столиця Західної України, або Східної Галичини, Львів, була чисто ляцька, є безличною брехнею. Є фактом історичним, що згадана столиця, Львів, була цілі століття столицею Князівства Галицького яко частини Великої України. Се місто, Львів, оснував галицький король Данило в честь свого сина Льва.

Нині ляцькі війска і жандармерія ляцької републики збиткуються в нелюдський і варварський спосіб над цілим українським народом. Ляцьке правительство хоче винищити весь український народ в Західній Україні. Ляцьке правительство замкнуло всі українські народні школи, ґімназії, всі українські інституції, заборонено видавати і друкувати всі українські часописи і книжки, українські церкви замінено на католицькі костели, а кромі того сваволя жовнірів ляцької републики дійшла до неописаної степени. Зоружене війско під покришкою усмирювання мнимих льокальних бунтів нападає на села і забирає від українського народу всьо, що найпотрібнійше до життя: хліб, худобу і одежу; а коли хто посміє супротивитися, сего тортурують і лишають калікою на ціле життє. В наслідок того ціле населеннє Західної України терпить невисказане горе і тяжку нужду. Кромі того таке обходженнє Ляхів-окупантів спричиняє також всякого рода хороби і голодову смерть. Позаяк наші кревні в Західній Україні або Східній Галичині усильно просять нас, аби ми їм помогли в їх страшній нужді, тому ми осміляємося звернути ласкаво Вашу увагу на сю справу, котра не лише сильно занепокоїла уми більше ніж міліон Українців, галицьких еміґрантів у Злучених Державах, але є також головним питанням тривалого мира межи Польщею а її східними сусідами.

Після нашого знання і довголітнього перекопання то 4½ міліона Українців західної Буковини і Західної України або Східної Галичини ніколи не згодяться на ніякий союз з Польщею і будуть ненастанною перешкодою до витворення трівкої ляцької держави, а навіть будуть головним чинником до послідного упадку Польщі, як се мало місце по війнах Богдана Хмельницького. Українці завсіди супротивлялися і будуть супротивлятися всякій ляцькій політичній управі. Ріжниці межи двома народами є не лиш економічні, але також і язикові та релігійні, і то не лише тепер, але вони істнують уже цілі століття. Ляхи в політиці з Українцями руководяться Катонською сентенцією: Ceterum censeo Cartaginem esse delendum.

Супроти сего ми смиренно засилаємо до Вас свою просьбу: Коли наспіє пора на заключеннє мирової угоди з давною Австрією, не лишити небачно гіркої справи цілого нашого народу Західної України, котрому світова війна, замісць обіцяної свободи і волі, несе підданство і національну неволю.

Ми, покладаючи велику надію на ласкаве і прихильне полагодженнє сеї справи, осміляємося виразити своє чувство вдячности, що не лише в наших серцях остане до смерти вирите знамя вдячности для Вас, але і наші потомки тут уроджені будуть з піетизмом згадувати Ваші імена, яко оборонців поневоленого народу.

Споряджено на вічу в Шікаґо, дня 15. мая, 1921.

ЗА ПРЕЗИДІЮ ВІЧА:
Іван Дацьків, предсідатель,
Михайло Солтис,
Лев Білянський, секретарі.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Кінець червоним агентам в Шікаґо.

Заходом Січової Орґанізації відбулося тут віче в неділю, дня 17 мая, у Вікер Парк Гол. Розкидки про се віче роздавано о який місяць наперед, тому, щоб дати кождому до відома і щоб всі дали свій дар на бідних у старім краю. Коли червоні довідалися про се віче, зачали зараз приготовлятися до розбиття віча тай пустили дурну поголоску помежи людий, кажучи, що **большевики будуть бити на вічу,** то щоб люди туди не йшли. По правді кажучи, було мале число боягузів, бо — на жаль — не було тілько людий, як було сподівано. Люди, котрі прийшли на віче, казали, що як большевики будуть бити, то і вони не будуть стояти і на се дивитися.

Однак так зле не було, бо на вічу було досить людий, помимо тої підлої поголоски наших так званих „товаришів-робітників". Віче отворено як найгарнійше, але коли виступали бесідники, говорячи проти большевицького панування на Україні, тоді наші „товариші", що правда, казилися, бо так **вили і гавкали, мов би скажені пси,** щоб тільки перервати бесідникови. Коли се не помогло червоним, пару з „товаришів" зачало галабурду і в одній мінуті стала замішанина. Жінки, діти як також мале число мущин опустили галю з ляку, а віче переведено під поліційною сторожею.

Навіть червоні говорили, що штука їм не вдалась, але за се постановили загостити під церкву і там роздавати роздорні розкидки, як і їх У. Щ. Шмати, і ними псути готову, спільну роботу. Але і то не вдалося, бо як червоні загостили з своїми Щ. Шматами та розкидками під церкву св. О. Николая, два січовики приступили до них і по доброму казали відійти від церкви враз з їх „літературою". Оден з них (високоногий) сказав, що вони не мають інтенції їх просьби виконати. Тоді мов би грім з небес впав: тарах! луп! відси й відти, — тому й тому! В одній секунді большевики повтікали з попідбиваними сліпаками то розтарахканими носами, з котрих текуча юшка перемінила У. Щ. Шмати на червоно. Розкидки відібарно і подерто і ще до того поставлено на сторожі одного полісмена й одного молодого українського детектива, котрий, знаючи читати їх розкидки і знаючи червоних особисто, помагає до забрання наших „товаришів" до Іванової хати.

І так, як свячена вода чортови, так січові кулаки большевикови служать яко пострах. І відтоді не видати аґентів У. Щ. Шмат тай Бронштайна.

Свідок.

ПИСАНКИ.

Спекла мама д'Великодню,
Біленькі паски,
А я куплю собі фарби,
Спишу писанки.

Розпишу я на писанках
Квітки, ялички,
Розмалюю, роздарую
Межи дівочки.

А братови маленькому
Дам писанки дві,
Щоби ними карбулявся
В шовковій траві.

1921. **Марійка Підгірянка.**

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинків).

Ціна одної стрічки 10 центів.

JERSEY CITY, N. J.

Відділ 3-тий „Привидіння" в Джерзи Сіти, Н. Дж. відограє представлення **в неділю, дня 19. червня 1921 р.** в гали церковній на розі ул. Сусекс і Ґрін **СВЕКРУХА**, комедія в 3-ох діях. Режисер: п. Гр. Шустикевич. Дірiґент: п. П. Шавінський. Початок о годині 8-мій вечером. Вступ на представлення 50 цнт. Запрашается всіх до ласкавої участи. 36141

Комітат „Провидіння".

ПОЕТИ — ІСТОРИКИ.

Народною верствою на Подніпровю, що в 16- і 17-сотних роках заступала українську національно-державну думку, був козачий стан, з котрим зіллявся попередний заступник українства, стан шляхотський і частина міщанства. Сю одиноку національно свідому верству народну в Східній Україні десяткувала рікрічно невгаваюча війна на два фронти. В міру, як козаччина меншала чисельно, завмирала національна свідомість народу, слабшали його національно-державні стремління. Від смерти Богдана Хмельницького Московщина свідомо, а доцільно і пляново нівечила український націоналізм, мордуючи козацтво війнами, тяжкими роботами, катом, вязницею і Сибіром. Обезсиливши тими способами козачу верству, Росія перемінила останки козацтва Гетьманщини в московських салдатів і в панщинних хлопів-крепаків. По зруйнованню Запорожа одні Запорожці утікли в турецькі землі, других Росія усунула з України, виславши їх на Кавказ. Знищивши двигарів традицій національної думки, Росія нищила саму традицію. Нищила так завзято, що кобзарам і бандуристам, що співали про давні літа, жандарми розбивали кобзи і бандури. Московські історики сфальшували історію України так, начеб Українці мали з Москалями одну бувальщину, начеб Москалі і Українці були одним народом, котрий повинен жити, наче одна родина в одній хаті і мати одну книжку, шкільну, урядову мову „просвіченої верстви народу". В такім дусі змосковщена школа виховала ціле нове поколінне Українців. Просвічена верства українського народу і населеннє більших міст українських виховалися в тій сфальшованій історії свого народу, виховалися в московській школі і змосковщилися. Селянство, хоч задержало свою мову, як раньше не дихало духом окремішної державности української, так і по змосковщенню просвіченої верстви не мало ніяких самостійницьких затій. Хоч знало, що його мова не така, як мова московська, гадало, що мова, якою воно само говоило — мова хлопів російського народу, який говорить мовою панською. Таке мусіло бути поти, поки хтось не спізнасть і не покаже народови правдивої його минувшини, його історичних традицій.

По вигубленню живих двигарів традиції, мож було затаїти перед народом його бувальщину лише в часах загальної неграмотности; в часах, коли ся бувальщина була замкнена в архівах на сім колодок; в часах, коли до народу могли промовити лише фальшівники його історії; в часах, коли не легко було напечатати і поширити книжку немилу верховодам народу. Але прийшли часи, коли до архівів став лекший приступ, коли й сам уряд став оголошувати друком старі документи; коли майже кождий, хто лиш хоче, може видати і поширити книжку, яку хоче. Минули часи, коли то перед народом мож було затаїти щось на довший час. Лише треба було, щоби знайшовся такий, що відкриє тайну, зрозуміє її і виявить народови. Такі цікаві знайшлися в Україні російській і в Україні австрійській, де двигарі національної думки були спольщені. Знайшлися одночасно тут і там в другій четвертині 18-сотих років і одночасно розпочали роботу, не знаючи оден про одного.

В р. 1805 російська Україна дістаал в Харкові перший університет. Хоч то була школа московська, то всеж таки учили там і вчилися Українці, очивидно змосковщені. Між иншим учили там і училися історії не лиш з книжок написаних фальшівниками минувшини, але також з чистих жерел тої історії, з перших документів. Отсі документи отворили очі деяким школярам з України. Вони додумалися бодай до того, що Москалі і Українці не один народ. Що очі отворили їм документи з нашої історії, свідчить пізнійша робота навернених. Всі вони пишуть і друкують праці звязані з історією нашого народу. Між ними був історик України, Николай Костомарів. Срезневський зібрав і в р. 1833 видав історичні українські пісні народні. Тоті пісні збирає також Метлинський. Петро Артемовський Гулак був професором історії. Таких, під впливом відпорпаних традицій історичних прозрівших Українців, був в Харкові в рр. 1630-их цілий гурток. Окрім згаданих були там ще Григорій Квітка, Павловський і инші.

Скоро вже раз відкрили правду, що Українці окремий народ, силкувалися, для поширення сего відкриття, використати не лиш традиції власної державности народу, але й те, що той народ в найширшій верстві своїй ще задержав свою окрему мову. Вони стали у тій мові писати книжки.

Перед Українцями були тоді дві дороги. Вони могли навязати до минулого і писати дальше тою мовою, якою Українці писали до кінця 17-сотих років. Се була сильно зукраїнщена старославянська мова. Так зробили, приміром, Греки. Свою письменність відновили, беручи готову стару свою письменну мову, якою нові покоління вже не говорили. Коли би українські письменники пішли за приміром Греків, то не було би прірви між старою і новою письменністю українською. Але тоді українську книжку тяжше було би поширити в народних масах, бо її розумів би добре лише той, що бував у школах висших ніж народня. Отже нові письменники українські вступили на дорогу иншу. Закинули мову старих письм українських і стали писати мовою селян, живою мовою народною. Перші апостоли відродженого українства вернули до української думки національної не тому, що пізнали живу мову свого народу, лише до мови вернули тому, бо історична традиція навчила їх, що Українці окремий народ. Отже вони витягли на верх все те, що тоту окремішність як найяркійше показує. Жива мова селян маркувала цю окремішність яркійше ніж стара мова старих книжників, ще й до того була більше зрозуміла загалови народу отже вони вибрали її. Національне відродження прийшло не через поворот письменників до української мови, лише вони вернули до тої мови через національне відродження.

Українські книжки зробили велику роботу. Щораз ширші круги Українців, вже цілком змосковщених, стали ними захоплюватися; що раз більше поширювалася думка відбудови української письменности.

Хоч добре розпочата, робота перших апостолів нового українства була ненамолотна. Хоч на добру путь справило їх пізнання історії України, вони ще не уміли нашу бувальщину показати народови такою, якою вона справді була, в її повній величи і красі. Бо й самі ще не знали її добре. Все ще розуміли неодно так, як учили московські історики. Доказом того Евгеній Гребінка. Хоч його першою роботою, яку розпочав в році 1831 і скінчив в р. 1835, було українське повстання проти Москви в р. 1709, він не зробив її самостійно, лише переклав готову роботу Москаля Пушкіна, у котрого Мазепа зображений як людина погана.

Національне освідомлення зачало іти скорійшою ходою аж від р. 1840, коли то появилася віршована історія української козаччини: „Кобзар" Тараса Шевченка. Шевченко був крепаком і панським „козачком" в Моринцях звенигородського повіту. Показав хист до малярства, отже його післали на науку до Варшави і до Петербурга. Він дуже сподобався кільком московським письменникам і малярам, отже вони в р. 1838 купили його за 2.500 карбованців і пустили на волю. Тоді він став складати пісні про героїв козаччини і про тяжку долю України в московськім ярмі.

В. Будзиновський.

(„Батьківщина").

НА ВОЛИНІ.

Як і кожда „Просвіта" на Волині, так і Луцька повітова „Просвіта" дістала запрошення святкувати 3. мая. Але — як і скрізь сього року на Волині — ся „Просвіта" ніякої участи в святі не взяла. Та ми й не помилилися що відмовилися святкувати. Бо з бундючних промов самого пана воєводи можна було зробити такий висновок, що завданнєм сучасного менту є збудувати на Волині сильну Польщу. „З прав конституції можуть користати — тільки ті, що заслуговуватимуть на се"— так засвідчила влада польська в особі пана воєводи. Та Українці проте не впадають в тугу-смуток. Адже не дають нам ґрунту (землю розпарцельовують Мазурам!), то обійдемося й без вольностей конституційних.